

61 לַיְמֵי־מַבְּלָה בְּיָמָא - שיצריכוה לטבול כל יום. שהרי יתכן שילדה
 62 בהיותה זבה שבוע או יותר קודם שבאה לפנינו, ויש להסתפק דילמא
 63 (-שמא) כִּל יוֹמָא וְיוֹמָא מימי שבוע זה, שְׁלִמּוֹ לָהּ (-נשלמו) בו
 64 שבעה נקיים כְּפוּרִים יוֹדָה - שלה, שספרה לאחר ימי טומאת
 65 לידתה, ועתה הוא זמן טבילתה, ביום. מיישבת הגמרא: הָא מַנִּי -
 66 ברייתא זו בשיטת רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְאָמַר, שכדי שימים נקיים יעלו
 67 לספירת זבה כְּעֵינָן - צריכים שיהיו כְּפוּרִים ובדוקים כְּפִנְיָנוּ, וכאן
 68 הרי לא בדקה עצמה לפני שבאה לפנינו.

69 הגמרא שבה ומקשה: מכל מקום, בסוף שְׁבֻעַ קָמָא, ביום השביעי,
 70 לַיְמֵי־מַבְּלָה וְרָאָה טבילה ג שורה א, שהרי כל אותו שבוע ספור ובדוק
 71 בפנינו, ואף היום הראשון, כיון שאפשר שזמן בין השמשות בו באה
 72 נחשב מהיום הקודם, והיום שאחריו נספר בפנינו. מיישבת הגמרא:
 73 אכן צריכה לטבול ביום זה, אך לא נמנתה טבילה זו כיון שבטבילה
 74 שהיא רק חד כְּשֻׁבֵעַ לא קְמִירָה הברייתא.

75 מקשה הגמרא: יוֹמָא קָמָא דְאֵתְיָא לְקָמָן - ביום הראשון שבאה
 76 לפנינו לַיְמֵי־מַבְּלָה, דִּילְמָא שׁוּמְרַת יוֹם כְּנַגְד יוֹם הִיא - שאפשר
 77 שלפני שבאה לפנינו ראתה דם וזבה במשך יום או יומיים, והרי היא
 78 'זבה קטנה' שסופרת יום אחד בנקיות וטובלת, וכאן שספרה יום זה
 79 בפנינו יש לה לטבול בו (ראה טבילה ג שורה א). מיישבת הגמרא: אכן
 80 צריכה לטבול, אך לא נמנתה טבילה זו כיון שפְּטֻבִילוּת שמתחייבת
 81 מדין זָבָה גְדוּלָה קְמִירָה הברייתא, אך פְּטֻבִילוּת שמתחייבת מדין
 82 זָבָה קְטַנָּה, לא קְמִירָה.

83 הגמרא מסכמת: שְׁמַע מִיָּנָה תֵּלֵת - מדברי הברייתא לומדים
 84 שלושה דינים: א. שְׁמַע מִיָּנָה שבשיטת רַבִּי עֲקִיבָא הִיא הולכת,
 85 דְאָמַר, כְּעֵינָן - צריכים שיהיו ימי ספירת הזבה כְּפוּרִים ובדוקים
 86 כְּפִנְיָנוּ כדי שיעלו לה. ב. וְשְׁמַע מִיָּנָה שגם בשיטת רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא
 87 הולכת, דְאָמַר, אֲכַל אֲמְרוּ חֲקָמִים אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כֶּן, לשמש ביום
 88 השביעי לספירת הזבה, שְׁמָא - שלא תבא לַיְדֵי סַפֵּק איסור, אם
 89 תראה דם לאחר שימושה באותו יום. ג. וְשְׁמַע מִיָּנָה מְבִילָה בְּזַמְנָה
 90 מְצוּהָ, לפי בית שמאי ובית הלל.

91 הגמרא מבארת את סיום הברייתא: וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוֹדָה אוֹמַר,
 92 דְּיָה לְמַבְּלָה כְּאַחֲרוֹנָה - די לה לטבול טבילה אחת אחר כל הימים
 93 המסופקים, כשרוצה להיטהר, וְסוּבַר דְלֵא אֲמַרִינָן מְבִילָה בְּזַמְנָה
 94 מְצוּהָ.

משנה

95 משנתנו מוסיפה לדון בעין המשנה הקודמת בספק יולדת, ומבארת
 96 כיצד תנהג בענין ימי הטומאה והטהרה: הַמַּפְלָת שְׁלֵיא לַיּוֹם
 97 אֲרַבְעִים מאז שטבלה, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְזָבָה, ואינה נוהגת ימי טומאה
 98 וטהרה של יולדת. אך אם הפילה לַיּוֹם האֲרַבְעִים וְאַחַד, תִּשָּׁב
 99 ותחשוש לדין שנאמר לַיּוֹלֶדֶת זָבָה, וגם לדין שנאמר לַיּוֹלֶדֶת נִקְבָה,
 100 כיון שיתכן שהיה שם ולד, וְלִנְדָה - וגם חוששת שלא נגמרה יצירתו
 101 ואין לה ימי טהרה כלל, ולכן נטמאת כנדה כשרואה דם.

102 רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמַר, אם הפילה לַיּוֹם אֲרַבְעִים וְאַחַד אינה חוששת
 103 לנקבה, אלא תִּשָּׁב ותחשוש רק לְזָבָה, וְלִנְדָה - שאין לה ימי טהרה
 104 כלל. אבל אם הפילה לַיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד, תִּשָּׁב לְזָבָה וְלִנְקָבָה
 105 וְלִנְדָה, והיינו שצריכה לחשוש גם לנקבה. והטעם הוא, שְׁהַזָּבָה
 106 נִגְמַר צוּרְתָה לְאֲרַבְעִים וְאַחַד יוֹם, וְאֵילּוּ הִנְקָבָה נִגְמַר צוּרְתָה רַק
 107 לְשְׁמוֹנִים וְאַחַד יוֹם, ולכן המפלת לַיּוֹם ארבעים ואחד חוששת רק
 108 לזכר. וְחֲקָמִים אוֹמְרִים, אַחַד בְּרִיית הַזָּבָה וְאַחַד בְּרִיית הַנְּקָבָה
 109 שוים, שְׁזָה וְזָה נִגְמַר צוּרְתָה לְאֲרַבְעִים וְאַחַד יוֹם, והדין כתנא קמא,
 110 שהמפלת מיום ארבעים ואחד לטבילתה האחרונה חוששת הן לזכר
 111 והן לנקבה.

גמרא

112 הגמרא מבררת לאיזה ענין נשנה במשנתנו החשש ללידת זכר.
 113 מקשה הגמרא: לְמָה הַזָּכָר ברישא שחוששת ללידת זָבָה. אִי - אם
 114 כדי להשמיענו שנוהגת שבעה ימי טוּמְאָה כיוולדת זכר, הָא קְתַנִּי
 115 שנוהגת שבועיים ימי טומאה כיוולדת נְקָבָה, וכבר כלולים בהם ימי
 116 הטומאה של הזכר. וְאִי - ואם כדי להשמיענו שיש לה רק שלושים
 117 ושלושה ימי מְהַרָה כיוולדת זכר, ולא ששים וששה כיוולדת נקבה,
 118

1 הגמרא מבארת את החשבון הכולל של הטבילות, לפי בית שמאי.
 2 מקשה הגמרא: מְפַדֵּי יְמֵי מְהַרָה - הרי הימים בהם יתכן שהסתיימו
 3 ימי הטהרה של אשה זו אם ילדה נקבה, כְּמָה הָיוּ, חוץ מהשבועיים
 4 הראשונים שכבר מנינו לעיל, שְׁתֵּי וְשִׁיתָא - ששים וששה, עד תום
 5 שמונים יום לבואה לפנינו (ראה טבילה א שורה יב), כיון שילדה עוד
 6 לפני בואה וימי הטהרה מסתיימים שמונים יום לאחר הלידה. וממספר
 7 זה דל - הורד את שבעת הלילות של הַשְּׁבֻעַ הַשְּׁלִישִׁי שכבר לעיל
 8 (בט:): הַתְּבַאֵר דְאִמְבְּלִינָן לָהּ - שמתבילים אותה בהם (ראה טבילה
 9 א שורה ג), ואם כן פְּשׁוּ לָהּ (-נותרו) שְׁתֵּי נְכִי חָדָא - ששים פחות
 10 אחד, דהיינו עוד חמישים ותשעה לילות שצריכה לטבול בהם מלבד
 11 הטבילות של שלושת השבועות הראשונים, והרי שְׁתֵּי נְכִי חָדָא
 12 וְעוֹד תֵּלְתֵי וְחֲמִשׁ -שלושים וחמש הטבילות של שלושת
 13 השבועות הראשונים, סך הכל תִּשְׁעִין וְאַרְבַּע הָיוּ, ואם כן קשה,
 14 תִּשְׁעִין וְחֲמִשׁ טבילות שנקטה הברייתא, מֵאִי עֲבִידְתִּיהוּ - מה
 15 מעשיהם כאן, כלומר, מהיכן נוספה עוד טבילה. מיישבת הגמרא:
 16 אֲמַר רַב יְרֵמְיָה מְדַפְתִּי, מדובר כְּגוֹן שְׁכָתָא (-שבאה) לְפִנְיָנוּ בֵּין
 17 הַשְּׁמִשׁוֹת, דְּיָהֲכִינָן לָהּ - שמורים לה לטבול מְבִילָה וְיִתְרָתָא -
 18 נוספת, באותו לילה שבאה (ראה טבילה א שורה א), וכך מגיע סך כל
 19 הטבילות לתשעים וחמש (ראה טבילה א טור אחרון).

20 הגמרא מבארת את חשבון הטבילות בברייתא לפי בית הלל. שואלת
 21 הגמרא: וְלִבְתֵּי הַלֵּל דְאֲמַרִי (לקמן עא:), מְבִילַת יוֹם אַרוּךְ לא כְּעֵי
 22 מְבִילָה, תֵּלְתֵי וְחֲמִשׁ הטבילות שנקטו, מֵאִי עֲבִידְתִּיהוּ - מה
 23 מעשיהם כאן, כלומר, מדוע לא די לה בעשרים ושמונה טבילות.
 24 משיבה הגמרא: עֲשָׂרִים וְחֲמִנְיָא מהן הצריכה כְּדִאֲמַרְדָן לעיל (בט:),
 25 וּבְהָךְ שְׁבֻעַ חֲמִישִׁי לבואה מְמַבְּלִינָן (-מטבילים אותה) כֹּל לַיְלִיאָא
 26 וְלַיְלִיאָא (ראה טבילה א שורות ד-ה), דְאִמַר אולי סוף נְדָה הִיא.
 27 כלומר, יש להסתפק לגבי כל אחד מימי השבוע הרביעי שראתה
 28 בהם, אולי היום הקודם לו היה עדיין מימי הטהרה והוא הראשון
 29 לספירת נידתה, וממילא בכל אחד מלילות השבוע החמישי צריכה
 30 לטבול מספק אולי עתה זמן סיום ימי נידותה. נמצא שטובלת עוד
 31 שבע טבילות, ובסך הכל שלושים וחמש טבילות.

32 הגמרא מבררת את הדוגמא בה נקטה הברייתא. שואלת הגמרא:
 33 עֲשָׂר שְׁבֻעִין שהובא בברייתא שעברו על האשה לאחר שלושת
 34 השבועות הראשונים, לְמָה לִי - למה הוצרך לנוקטם, הרי בְּתַמְנִיא
 35 וּפְלַגְנָא (-בשמונה וחצי) סְנִי - היה מספיק, כיון שאז מסתיימים
 36 שמונים ימי הטהרה של לידת נקבה שהצריכה לטבול בלילותיהם
 37 מחמת ספק טבולת יום ארוך, שזה מה שבאה הברייתא להשמיענו.
 38 משיבה הגמרא: אִיִּדִי דְתַנָּא פְּלַגְנָא דְשְׁבֻעַ - כיון שהוצרך לנקוט
 39 את חציו הראשון של השבוע התשיעי שבו עדיין טובלת, מְסִיק לִיה
 40 - הביא כבר את כולו, וְאִיִּדִי דְתַנָּא שְׁבֻעַ זה שהוא טָמֵא - שראתה
 41 בכלו, תַּנָּא נְמִי שְׁבֻעַ מְהוֹר שאחריו, כדי להגיע למספר שוה של
 42 שבעות טמאים וטהורים.

43 הגמרא מבררת מדוע לא הוחשבו בברייתא עוד טבילות שצריכה
 44 לטבול. מקשה הגמרא: וְהָאִיבָא מְבִילַת זָבָה. שהחל מהשבוע הששי
 45 לבואה, בכל שבוע טמא יש להסתפק אולי נעשית בו זבה, וסופרת ז'
 46 נקיים בשבוע שאחריו וטובלת ביום השביעי להפסקת ראייתה,
 47 ומדוע לא החשיבו גם טבילות אלו. מיישבת הגמרא: את הטבילות
 48 דְלַפְנֵי הֵיטֵר הַתְּשֻׁמִּישׁ, ביום שלושים וחמש (ראה טבילה ג שורה ה),
 49 קְחִישִׁי בברייתא לבית הלל, אך טבילות אלו דְלִאֲחַר הֵיטֵר
 50 הַתְּשֻׁמִּישׁ, לא קְחִישִׁי.

51 מקשה הגמרא: וְלִבְתֵּי שְׁמָא, דְחִישִׁי גם טבילות דְלִאֲחַר תְּשֻׁמִּישׁ,
 52 כפי שמוכח מחשבון הטבילות דלעיל, נִיחָשׁוּב נְמִי מְבִילַת זָבָה.
 53 מיישבת הגמרא: פְּטֻבִילוּת שהצריכה מחמת לִידָה קְמִירָה - עוסקת
 54 הברייתא, אך כִּאלו שהצריכה מחמת זָבָה לא קְמִירָה.
 55 מקשה הגמרא: וְהָאִיבָא טבילות שמחמת ספק יולדת כְּזוּב שמנו
 56 בברייתא. מיישבת הגמרא: טבילות של ספק יולדת כְּזוּב קְחִישִׁי, כי
 57 מכל מקום באות עם לידה, אבל טבילות של ספק זָבָה וְיִתְרָתָא -
 58 בלבד, לא קְחִישִׁי.
 59 הגמרא מוסיפה לברר לגבי טבילות נוספות. מקשה הגמרא:
 60 שְׁבֻעֲתָא קָמָא דְאֵתְיָא לְקָמָן - בשבוע הראשון שבאה לפנינו

59 שלחן לא מקבל את הסם הנוכח ואינו מצליח לקלקל לחן את
60 העיבור, יתכן שגם לאותה שפחה, אם הנקבה, לא קלקל הסם את
61 העיבור שהיה לה מלפני כן.
62 הגמרא מביאה ברייתא נוספת העוסקת במחלוקתם של רבי ישמעאל
63 וחכמים: **אָמַר לְהֵם רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לַחֲכָמִים, מַעֲשֵׂה בְּקַלְמָרָא**
64 **מְלַבֵּת יוֹנוֹת שְׁתַּתְיִיבֵי שְׁתֵּים מִשְׁפַּחְתֵּיהֶן הַרְיָה לְמַלְכוּת, וְבִרְקָן**
65 **- וּבְדִקּוּ אֶצְלָן אֶת זְמַן הַיִּצִירָה שֶׁל הוֹלֵד עַל יְדֵי שִׁיחֻדוֹם לְבִיאה בּוֹמֵן**
66 **מְסוּים וְנִתְעַבְרוּ, וְלֵאחֲרַי זְמַן קָרְעוֹם הוֹרִיצֵאוּ אֶת הוֹלְדוֹת, וְיִמְצְאוּ -**
67 **וּמִצְאוּ אֶצֶל אַחַת, וְזָכַר שִׁנְגַמְרָה שֶׁוֹרְתוּ לְאַרְבָּעִים וְאַחַד יוֹם מִתְחִילֵת**
68 **הַעֵיבוֹר, וְאֶצֶל הַשְּׁנִיָּה, נִקְבָּה שִׁנְגַמְרָה צוֹרְתָה לְשְׁמוֹנִים וְאַחַד יוֹם.**
69 **וְזוֹ אִפּוֹא הוֹכַחָה לְשִׁיטָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִין**
70 **מְבִיאִין רְאִיָּה מִן הַשְּׁמוֹנִים, כְּלוּמַר, שְׂאלָה שְׁבִדְקוּ הִיוּ שׁוֹטִים לַחֲשׁוּב**
71 **שֶׁאִפְשָׁר לְהוֹכִיחַ מִזְדָּה.**
72 שואלת הגמרא: **מָאי טַעְמָא -** מהי סברתם של חכמים שאין להוכיח
73 משם. עונה הגמרא: שיתכן דהך שפחה דנקבה - שהפילה הנקבה,
74 **אִיִּתְרָה (-הִתְעַבְבָּה) אַרְבָּעִין יוֹמִין** לאחר שיחידה לביאה וְהָרָר
75 **אִיעָבַר -** ואחר כך נבעלה שנית והתעברה, כך שבעבור שמונים יום
76 מאז שיחידה לביאה, כשהוציאו ממנה את הנקבה, עברו למעשה
77 רק ארבעים יום מתחילת העיבור. הגמרא מביאה את תשובתו של
78 רבי ישמעאל: **וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, תְּשׁוּבָתוֹ הִיחָה שְׁבִאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה,**
79 **לְשׁוּמְרָ שְׁשׁוּר שְׁלֵא יְבִיאוּ עֲלֵיהוֹן יוֹתֵר מְסַרְיָנְהוּ -** מסרו את
80 השפחות, מאז היום שיחידום לביאה, וממילא ברור שאז התחיל
81 עיבורן. הגמרא מביאה את תשובתם של חכמים: **וְרַבְּנָן, תְּשׁוּבָתוֹם**
82 **הִיחָה, שְׁאִין אָדָם יִכּוֹל לְהִיחָה אֶתְּשׁוּבָתוֹם שֶׁל חֲכָמִים: וְרַבְּנָן, תְּשׁוּבָתוֹם**
83 **אִפְשָׁר לְסַמּוֹךְ וְלוֹמַר שְׁלֵא נִבְעֵלָה אוֹתָהּ שְׁפַחָה לְאַחַר מִכֵּן, כִּיּוֹן**
84 **שְׁאִימָא -** יתכן שהשוֹמְרָ גּוֹפִיָּה (-עצמו) **כָּא עֲלֵיהָ** לאחר ארבעים
85 יום מאז שיחידה לביאה, ואז התעברה.
86 הגמרא מקשה על ההוכחה מאותו מעשה: **וְדִילְמָא (-שְׂמָא) אִי**
87 **קָרְעוּהוּ לְהָךְ שְׁפַחָה דְנִקְבָּה -** שאצלה נמצאה הנקבה, **כִּיּוֹם**
88 **אַרְבָּעִין וְהָרָר, תְּהוּ שְׁתַּתְיִיבֵי שְׁתֵּים מִשְׁפַּחְתֵּיהֶן גְּמוּרָה**
89 **כְּאוֹתוֹ וְזָכַר שְׂאלָה הַשְּׁנִיָּה. מֵיִשְׁבַּת הַגְּמָרָה: אָמַר אַבְיִי, מְדוּבַר**
90 **שִׁנְמֵצָאוּ שְׁנִידִים כְּשֶׁהוֹרִיצֵאוּם בְּסִימְנֵיהוֹן שְׁוִין -** כשאבריהם גדולים
91 באותה מדה, ומוכח שדווקא אז נגמרה צורתם.
92 שנינו במשנה: **וְחֲכָמִים אֹמְרִים אֶחָד בְּרִייתָ זָכַר וְאַחַד בְּרִייתָ נִקְבָּה**
93 **וְכוּ' זֶה זְדָה אַרְבַּעִים וְאַחַד. הַגְּמָרָא מְבַרְרַת מְדוּעַ הוֹרִצְרוּ לְכַפּוֹל אֶת**
94 **דְּבָרֵי חֲכָמִים עַל דְּבָרֵי תַנָּא קַמָּא. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: חֲכָמִים הֵיִינוּ תַנָּא**
95 **קַמָּא, שְׁהָיָה סוֹבְרִים כְּמוֹהוּ שְׁלֵאֲחַר אַרְבַּעִים יוֹם מִזְבִּיאָה כְּבַר צָרִיךְ**
96 **לְחֻשׁוֹשׁ לְנִקְבָּה, וְאִם כֵּן לֵאִיצְחָ צוֹרֵךְ הִבִּיא רַבִּי אֶת דְּבָרֵיהֶם בְּמִשְׁנָה.**
97 מנסה הגמרא ליישב: **וְכִי תִימָא שְׁהוּבָאוּ לְמַסְתָּמָא, בְּכַדִּי**
98 **לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁתַנָּא קַמָּא שְׁבַרִיִּשָׁא** סובר בְּרַבְּנָן - כְּרֹבֵב הַחֲכָמִים,
99 **וְמִמִּילָא לְפִי הַכֵּלל שִׁחִיד וְרַבִּים הַחֲלוּקִים וְעַל זֶה הַהֲלָכָה**
100 **בְּרַבִּים, הַהֲלָכָה כְּמוֹהוּ. דוּחָה הַגְּמָרָא: פְּשִׁיטָא -** זה הרי פשוט, כיון
101 שדעתו נכתבה שלא שם תנא מסוים וגם לא נמצאו תנא מסוים
102 שסובר כך. מיישבת הגמרא: **לוֹלִי כֵן, מְהוּ דְתִימָא -** שְׂמָא הִיִּית
103 **אוֹמֵר שְׁמַסְתַּבְּרָא טַעְמָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הוּאִיל דְקָמְסִיעַ לִיהָ קְרָאִי**
104 **-** שהכתוב מסייע לדבריו, והלכה כמוהו, **קָא מְשַׁמַּע לֵן רַבִּי בְּהִבְיָאוּ**
105 **אֶת דְּבָרֵי חֲכָמִים, שְׁהִלְכָה כְּתַנָּא קַמָּא.**
106 הגמרא מלמדת מהו מצב העובר טרם לידתו: **דְּרֵשׁ רַבִּי שְׁמַלְאִי,**
107 **לְמָה הַנְּלֹד דּוֹמֵה כְּשֶׁהוּא בְּמַעֵי אִמּוֹ, לְפָנָם (-לוחו) שְׁמִקּוּפָל**
108 **וּמוֹנָה, שְׁגַם הָעוֹבֵר מוֹנָח בְּרַחֵם כְּשֶׁהוּא מְקוּפָל, וְדִין מוֹנָחוֹת עַל**
109 **שְׁתֵּי צִדְעֵי -** רקותיו (צדדי המצח), **וְשְׁתֵּי אֲצִילוּ -** המקום ושחת
110 **זרועותיו (בית השחי), מוֹנָחִים עַל שְׁתֵּי אַרְבּוּבֵיהוֹ -** ברכיו, **וְשְׁתֵּי**
111 **עַקְבֵי עַל שְׁתֵּי עֲנַבּוֹתָיו -** הַבֶּשֶׂר שְׁעָלָיו הָאֵדָם יוֹשֵׁב, **וְרֵאשׁוֹ מוֹנָח**
112 **לוֹ בֵּין שְׁתֵּי בְּרַבְּיוֹ. וְפִיּוֹ תַתּוּם וְטַבּוּרוֹ פְּתוּחָה, וְדָרְךְ הַפֶּתַח שְׁבַטְבוּרוֹ**
113 **אוֹכֵל מִמָּה שְׂאִמּוֹ אוֹכֵלֵת וְשׁוֹתָה מִמָּה שְׂאִמּוֹ שׁוֹתָה, וְאִף שְׂאוּכֵל**
114 **וְשׁוֹתָה, אִינוּ מוֹצִיא רְעֵי שְׂמָא יְהָרוּג אֶת אִמּוֹ, מְשׁוּם שְׂאִי אִפְשָׁר**
115 **לְרַעֵי לְצַאת מִן הָרַחֵם וְיִתְאַסַּף שֵׁם וְתַמּוּת. וְכִיּוֹן שְׂצֵא לְאוּרֵי הָעוֹלָם**
116 **בְּלִידָתוֹ, מִיַּד נִפְתַּח הַסְּתָנוֹם וְנִקְתָּם תְּפִתוּחָה -** נפתח פיו שהיה סתום

1 **הָא קָתַנִּי שְׁנִמְטָא כְּנִדָּה כֵךְ שְׂאִין לָה כֵלֵל יְמֵי טַהְרָה. מִתְרַצַּת**
2 **הַגְּמָרָא: הַזְּכָר שְׁנִיחָתָה כִּיּוֹלְדָת זָכַר כְּדִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂאִם תְּרָאָה**
3 **בְּיוֹם שְׁלִשִׁים וְאַרְבָּעָה לְהַפְלָה וְתַחֲזוֹר וְתִרְאָה בְּיוֹם אַרְבָּעִים וְאַחַר,**
4 **תְּהֵא מְקוּלְקָלָת -** לא תוכל לטבול ולהיטהר עד יום **אַרְבָּעִים**
5 **וְשְׁמוֹנֵה. שְׁבִרְאִייתָה בְּיוֹם ל'ד טַמְאָה כְּנִדָּה מְחַשֵּׁשׁ שְׂמָא לֹא יִלְדָה**
6 **וְלָד, אִךְ כִּיּוֹן שְׁחוֹשְׁשִׁים שְׁהַפִּילָה זָכַר וְיֵשׁ לָה יְמֵי טוּהַר עַד יוֹם**
7 **אַרְבַּעִים וְרֵאִיָּה זֶה טוּהוּרָה, מְחַמְמִירִים לַעֲנִין טַהְרָתָה שְׁבִרְאִייתָה בְּיוֹם**
8 **מ"א נִחְשַׁבְתָּ נְדָה, וּמִמִּילָא טוֹבֵלֵת רַק בְּיוֹם מ"ח. מוֹסִיפָה הַגְּמָרָא: וְכֵן**
9 **מְצִינוּ לַעֲנִין מַה שְׁחוֹשְׁשִׁים שְׁהַפִּילָה נִקְבָּה, שְׁמַחְמַת כֵּן אִם תְּרָאָה**
10 **בְּיוֹם שְׁבַעִים וְאַרְבָּעָה וְתַחֲזוֹר וְתִרְאָה בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַר, תְּהֵא**
11 **מְקוּלְקָלָת עַד יוֹם שְׁמוֹנִים וְשְׁמוֹנֵה. שְׁבִרְאִייתָה בְּיוֹם ע"ד טַמְאָה**
12 **מִסַּפֵּךְ כְּנִדָּה כִּיּוֹן שְׂאִם לֹא הִפִּילָה נִקְבָּה אִינָה בְּיְמֵי טוּהַר, אִךְ מִתּוֹךְ**
13 **שְׁחוֹשְׁשִׁים שְׁהַפִּילָה נִקְבָּה וְיֵשׁ לָה יְמֵי טוּהַר עַד יוֹם שְׁמוֹנִים, מְחַמְמִירִים**
14 **לַעֲנִין טַהְרָתָה שְׁבִרְאִייתָה שְׁבִיּוֹם פ"א נִחְשַׁבְתָּ נְדָה, וּמִמִּילָא טוֹבֵלֵת**
15 **רַק בְּיוֹם פ"ח.**
16 שנינו במשנה: **רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר, הַפִּילָה בְּיוֹם אַרְבָּעִים וְאַחַד**
17 **תְּשַׁב לְזָכַר וְלִנְדָּה כּו' וְלֹא לְנִקְבָּה, הַפִּילָה בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד תְּשַׁב**
18 **לְזָכַר וְלִנְקָבָה וְלִנְדָּה, שְׁהוֹכֵר נִגְמוֹר לְאַרְבַּעִים וְאַחַד וְהַנְּקָבָה לְשְׁמוֹנִים**
19 **וְאַחַד. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַחַד בְּרִייתָה הַזְּכָר וְאַחַד בְּרִייתָה הַנְּקָבָה, זֶה זְדָה**
20 **אַרְבַּעִים וְאַחַד. הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא מְבַאֲרָתָה אֶת טַעְמָם שֶׁל רַבִּי**
21 **יִשְׁמַעְאֵל וְחֲכָמִים: תַנָּא, רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר, הַכְּתוּב טִימָא -** קבע
22 **לִיּוֹלְדָת יְמֵי טוּמְאָה, וְטִיְהָר -** וקבע לה ימי טהרה, **בְּלִידָת זָכַר, וְכֵן**
23 **טִימָא וְטִיְהָר בְּלִידָת נִקְבָּה, וְאִם כֵּן, מָה (-כְּמוֹ) שְׁשְׁטִימָא וְטִיְהָר**
24 **בְּזָכַר, בְּסֵךְ הַכֵּל אַרְבַּעִים יוֹם, זְמַן יִצִּירָתוֹ שִׁיחֻשׁב וְלָד גְּמוֹר כִּיּוֹצֵא**
25 **כּו' -** שוה לאותו זמן, שגם הוא ארבעים יום, **אִף כְּשְׁטִימָא וְטִיְהָר**
26 **בְּנִקְבָּה, בְּסֵךְ הַכֵּל שְׁמוֹנִים יוֹם, זְמַן יִצִּירָתָה כִּיּוֹצֵא כָּה, שְׁמוֹנִים יוֹם,**
27 **וְלִכֵּן רַק הַמְּפַלֵּת מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד וְאִילָךְ חוֹשֶׁשֶׁת לְנִקְבָּה גְּמוּרָה.**
28 **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִין לְמַדִּין אֶת זְמַן הַיִּצִּירָה מִזְמַן הַטוּמְאָה**
29 **וְהַטַּהְרָה, אֵלָא בְּשְׁנֵי הַמִּינִים זְמַן הַיִּצִּירָה הוּא אַרְבַּעִים יוֹם.**
30 מוסיפה הברייתא: **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, מַעֲשֵׂה**
31 **בְּקַלְמָרָא מְלַבֵּת מְלַבֵּת אֶלְבָּסְנִידוֹם שְׁתֵּים מִשְׁפַּחְתֵּיהֶן**
32 **הַרְיָה לְמַלְכוּת, וּמִתּוֹךְ שְׁלֵא יִהְיֶה אִיכְתָּת מַחִייתָה, בְּרָקָן -** בדקו
33 **אֶצְלָן אֶת זְמַן הַיִּצִּירָה שֶׁל הוֹלֵד עַל יְדֵי שִׁיחֻדוֹם לְבִיאה בּוֹמֵן מְסוּים**
34 **וְנִתְעַבְרוּ, וְלֵאחֲרַי אַרְבַּעִים וְאַחַד יוֹם קָרְעוֹם הוֹרִיצֵאוּ אֶת וְלְדוֹתֵיהֶן,**
35 **וְיִמְצְאוּ -** ומצאו שוה - העובר הזכר שאצל אחת, וזה - העובר
36 הנקבה שאצל השנייה, נגמרה צורתם ליום אַרְבָּעִים וְאַחַד לביאה.
37 וזו הוכחה לשיטת חכמים. **אָמַר לְהֵן, אִינוּ מְבִיאָ לְכֵם רְאִיָּה מִן**
38 **הַתּוֹרָה, וְאַתֶּם מְבִיאִין לִי רְאִיָּה מִן הַשְּׁמוֹנִים, כְּלוּמַר, שְׂאלָה**
39 **שְׁבִדְקוּ הִיוּ שׁוֹטִים לַחֲשׁוּב שֶׁאִפְשָׁר לְהוֹכִיחַ מִזְדָּה.**
40 הגמרא מבררת את דברי רבי ישמעאל וחכמים בברייתא. שואלת
41 הגמרא: **מָאי (-מה) הַרְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה שְׂאִמְרָ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל.**
42 **אִילְיָמָא שְׁטִימָא וְטִיְהָר בְּזָכַר וְטִימָא וְטִיְהָר בְּנִקְבָּה כּו' כְּמִבּוּאֵל**
43 **לְעִיל, הָא קָאמְרִי לִיהָ חֲכָמִים שְׂאִין דְנִין יִצִּירָה מְטוּמְאָה. עוֹנָה**
44 **הַגְּמָרָא: כּוּוֹנְתוֹ דְאָמַר קְרָא לְגַבִּי יוֹלְדָת נִקְבָּה (וַיִּקְרָא יְהוָה) יָאֵם**
45 **נִקְבָּה תִלְד' וְתִיבָה זֶה מִיּוֹתֶרָתָה, אֵלָא לְלַמְדוֹ שְׁהוֹסִיף לָה הַתְּכֹנֵב**
46 **לִידָה אַחֲרָת -** זמן יצירה נוסף על זה של הזכר, **בְּנִקְבָּה, כֵךְ שְׁזַמַּן**
47 **יִצִּירָתָה בְּסֵךְ הַכֵּל שְׁמוֹנִים יוֹם.**
48 שואלת הגמרא: **וּמָאי -** ומה היתה כוונתו באומרו **רְאִיָּה מִן**
49 **הַשְּׁמוֹנִים.** עונה הגמרא: כוונתו לומר שאין ראייה משם, משום
50 **דְאִימַר, נִקְבָּה קָרִים וְאִיעֵבּוֹר אַרְבָּעִין יוֹמִין קָמִי זָכַר -** שיתכן
51 שקדם עיבורה של הנקבה ארבעים יום לעיבורו של הזכר, כך
52 שכאשר הוציאו אותה כעבור ארבעים יום מהיחוד כבר עברו
53 שמונים יום מתחילת עיבורה. הגמרא מביאה את תשובתם של רבי
54 חכמים: **וְרַבְּנָן, תְּשׁוּבָתוֹם הִיחָה, שְׁלַפְנֵי שִׁיחֻדוֹ אֶת הַשְּׁפַחוֹת לְבִיאה**
55 **סָמָא דְנִפְצָא אֲשִׁקְיָנְהוּ -** השקום בסם שמקלקל את העיבור
56 שבאותה שעה, וממילא ברור שמאותה ביאה התעברו. הגמרא
57 מביאה את תשובתו של רבי ישמעאל: **וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, תְּשׁוּבָתוֹ**
58 **הִיחָה, שְׁכִיּוֹן דְאִימָא גּוֹפָא דְלֵא מְקַבֵּל סָמָא -** שיש נשים שהגוף

ד שני אחים, אחד חרש ואחד פקח, נשואים לשתי אחיות פקחות; מת חרש בעל הפקחת, מה יעשה פקח בעל הפקחת? תצא משום אחות אשה. מת פקח בעל הפקחת, מה יעשה חרש בעל הפקחת? מוציא אשתו בנט, ואשת אחיו אסורה לעולם.

פירוש ברטנורא

זיקה גמורה: יבנסו. שאין חליצה בחרש וחרשה, שאינן בואמר ואמרה. ואח"כ אם רצו להוציא יוציא בנט, דאחי נט ברמיזה ומפקע נשואין דידיה וזיקת אחיו הואי ברמיזה:

ד מוציא את אשתו בנט. זיקת אחותה הבא מכה קדושין גמורים אוסרתה עליו, ואין כח בקדושין דידיה לדחות היבמה משום אחות אשתו: ואשת אחיו אסורה לעולם. דחרש לא חליץ. ולכנסו אי אפשר משום אחות אשה:

משניות מבוארות – קהתי

גמורים, ונפלה אשתו לפני אחיו הפיקח לייבום, מה יעשה פקח בעל הפקחת – שאשתו הפיקחת היא אחות יבמתו? תצא – היבמה בלא ייבום ובלא חליצה, משום אחות אשה – שהרי נישואי הפיקח נישואים גמורים, ונמצאת היבמה אסורה עליו משום אחות אשה. מת פקח בעל הפקחת – ונפלה אשתו לפני אחיו החרש לייבום, והרי זיקתה מן התורה, מה יעשה חרש בעל הפקחת – שאשתו היא אחות יבמתו, אבל נישואיה אינם אלא מדברי סופרים? מוציא אשתו בנט – שזיקת אחותה הבאה מכוח נישואים של תורה, אוסרת על היבם את אשתו משום אחות זקוקתו, ואין כוח בנישואיו, שאינם אלא מדברי סופרים, לדחות את היבמה משום אחות אשה, ונאשת אחיו – היבמה, אסורה לעולם – לכל אדם, שהואיל וחרש הוא אינו יכול לחלוץ לה, שחליצת חרש פסולה; ואף לייבמה הוא אסור, שנישואי אשתו אוסרים אותה עליו משום אחות אשה מדברי סופרים.

את זיקת יבמתו משום אחות אשה, שהרי אף הזיקה של יבמתו אינה אלא מדברי סופרים. ואם היו – שתי הנשים, נכריות – ולא אחיות, יכנסו – אם מת אחד מהאחים בלא בנים, מייבם השני את אשת אחיו המת; אבל אינו חולץ לה, שאין חליצה בחרש ובחרשת, כמו ששינונו (לעיל יב, ד): "החרש שנחלץ והחרשת שחלצה... חליצתה פסולה". ואם רצו להוציא – את היבמה, יוציא – לאחר הייבום בנט, שהגט הניתן ברמיזה מפיקע את נישואיו מכוח זיקת אחיו, שהיו אף הם ברמיזה, כמו ששינונו לעיל (משנה א).

באור משנה ד

שש המשניות שלפנינו (ד-ט) הן ברוב הספרים משנה אחת, אבל נקטנו לפי לוח המשנה היומית, המחלק את המשנה הזאת לשש משניות.

שני אחים, אחד חרש ואחד פקח, נשואים לשתי אחיות פקחות; מת חרש בעל הפקחת – שנישואיו לא היו נישואים

המשך ביאור למס' נדה ליום רביעי עמ' ב

ונסתם הטבור שהיה פתוח, שאלמלא בן, אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת.

רבי שמלאי ממשיך בדבריו: ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (איוב כג ג) 'בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלה חשך', כלומר שהיה על ראשו נר שהאיר לי בחושך, והינינו במעני אמו. ואל תתמה כיצד מביט עד סוף העולם, שהרי מצינו כן בכל אדם שישן כאן ורואה חלום באספמיה – במקום חרוק.

רבי שמלאי מלמד על מעלת הימים שהעובר במעני אמו: ואין לך ימים שאדם שריו בהם כמזכה יותר מאותן הימים שהוא במעני אמו, שנאמר (שם כג ב) 'מי יתנני כירחי קדם בימי אלוה ישמרני', שאיוב ביקש לחזור לזמן שה' שמר אותו שמירה מיוחדת, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים, שהרי מכך שאמר איוב 'כירחי קדם' ולא 'כשנות קדם', מלמד שדיבר על תקופה שכוללת רק כמה חדשים, הוי אומר אלו ירחי לידה – תשעת החדשים שהעובר במעני אמו. ומזה שאיוב ביקש לחזור דווקא לימים אלו, ולא לימים שקודם היסורים אף שהיו לו בהם הרבה טובות וכמבואר בפסוקים, מוכח שאין לאדם ימים טובים יותר מאלו.

רבי שמלאי ממשיך ללמד על העובר: ומלמדן אותו את כל התורה כולה, שנאמר (משלי ד ד) 'וירני יואמר לי יתמד דברי לבך שמר מצותי ורחי', כלומר שה' לימד אותי ואמר שדברי התורה יכנסו בלבי ואשמור את המצוות, ואמר זאת על הזמן שהיה במעני אמו. ואומר – ונאמר עוד (איוב כט ד) 'בסוד אלוה עלי אהלי', שאיוב אמר שבשעה שאמו שימשה לו כאהל למסתור ומחסה וזמן העיבור, זכה לסוד ה', כלומר ללמוד את התורה.

שואלת הגמרא: מאי ואומר – מדוע צריך להביא פסוק נוסף. משיבה הגמרא: ובי תימא נביא הוא דקאמר – שאם תדחה שאין להוכיח מהפסוק במשלי כיון שאינו מתייחס לזמן העיבור אלא ששלמה המלך שהיה נביא אמר זאת על דוד אביו שלימדו תורה, תא שמע

בסוד אלוה עלי אהלי' שזה ודאי מדבר על שעת העיבור. רבי שמלאי ממשיך ומלמד על שעת הלידה: וביין שבא העובר לאויר העולם, בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו ו-ומשכחו ממנו את כל התורה כולה, שנאמר (בראשית ד ז) 'לפתח חמאת רובין'. והולד אינו יוצא משם -ממעני אמו] לאויר העולם עד שמשביעין אותו, שנאמר (ישעיהו מה כג) 'כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון', ומה שכתוב 'כי לי תכרע כל ברך' זה נאמר על יום המיתה, שהרי מצינו שלשון כריעה נכתב על המתים, כמו שנאמר (תהלים כב ל) 'לפניו יכרעו כל יודי עפר', כלומר כל המתים שיורדים עתה לעפר. ומה שכתוב 'תשבע כל לשון' זה נאמר על יום הלידה, שנאמר (תהלים כד ד) 'נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה', שהפסוק משבח את מי ששומר את שבועתו, והכוונה על מה שנשבע בהיותו עובר לקיים את כל התורה, ואין לומר שהכוונה למי שאינו נשבע לשקר, שהרי פסוק זה הוא תשובה לפסוק שלפניו 'מי יעלה בהר ה', ומשום שלא נשבע לשקר אינו חשוב עד כדי לעלות בהר ה'.

רבי שמלאי מבאר: ומה היא השבועה שמשביעין אותו, תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, תהי בעיניך – תחשיב את עצמך כרשע. ומוזהרים אותו, והוי יודע שהקדוש ברוך הוא מהור ומשרתו מהורים ונשמה שנתן בך מהורה היא, אם אתה משמרה במהרה [בלא חטאים], מוטב, ואם לאו, הריני נוטלה ממך.

ברייאת בענין זה: תנא רבי רבי ישמעאל, משל לכהן שסמך תרומה לעם הארץ שיש לחשוש שיטמא אותה, ואמר לו הכהן לעם הארץ, אם אתה משמרה במהרה, מוטב, ואם לאו, הריני שורפה לפניהך כדין תרומה שנטמאת שצריך לשרפה.

הגמרא מביאה פסוק נוסף המלמד שמשביעים את העובר: אמר רבי אלעזר,